

Στη σειρά ΓΕΡΜΑΝΟΦΩΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ
κυκλοφορούν:

DELIUS F. C. *Τα αχλάδια του Ρίμπεκ*
DÜRRENMATTF. *Η αποστολή*
DÜRRENMATTF. *Δικαιοσύνη*
DÜRRENMATTF. *Η υπόχρεση*
DÜRRENMATTF. *Η υποψία*
DÜRRENMATTF. *Η πτώση*
KAFKA F. *Η δίκη*
KAFKA F. *Η μεταμόρφωση*
KAFKA F. *Ο αγνοούμενος (Αμερική)*
KAFKA F. *Ο πύργος*
KAFKA F. *Διηγήματα και μικρά πεζά*
RILKE R. M. *Γράμματα για τον Σεζάν*
RILKE R. M. *Επιστολές σε μια νέα γυναίκα*
RILKE R. M. *Οι τελευταίοι*
RILKE R. M. *Το τραγούδι του έρωτα και του θανάτου
του σημαιοφόρου Χριστόφορου Ρίλκε*
ZWEIG S. *Τρεις θρύλοι κι ένα παραμύθι*
ZWEIG S. *Σύγχυση αισθημάτων*
ZWEIG S. *Συντριβή μιας καρδιάς*
ZWEIG S. *Το γράμμα μιας άγνωστης*
ZWEIG S. *Εικοσιτέσσερις ώρες από τη ζωή
μιας γυναίκας*
ZWEIG S. *Η γυναίκα και το τοπίο*
ZWEIG S. *Φόβος*
ZWEIG S. *Καυτό μυστικό*

ΦΡΑΝΤΣ ΚΑΦΚΑ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΙΚΡΑ ΠΕΖΑ

Επιλογή – μετάφραση:
Αλεξάνδρα Ρασιδάκη



ΡΟΕΣ

ΓΕΡΜΑΝΟΦΩΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΕΡΓΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ FRANZ KAFKA

- 1883 Ο Franz Kafka γεννιέται στις 3 Ιουλίου στην Πράγα, πρωτότοκος γιος του εμπόρου Hermann Kafka και της Julie, το γένος Löwy.
- 1901 Απολυτήριο γερμανικού Λυκείου.
- 1901-1906 Σπουδές στο γερμανικό Πανεπιστήμιο της Πράγας («Deutsche Universität Prag»). Αρχικά παρακολουθεί μαθήματα χημείας και γερμανικής φιλολογίας, στη συνέχεια καταλήγει στη νομική. Παρακολουθεί παράλληλα μαθήματα ιστορίας της τέχνης.
- 1903 Πρώτη παραμονή σε σανατόριο.
- 1904 Αρχίζει να δουλεύει την πρώτη μορφή της *Περιγραφής ενός αγώνα* (*Beschreibungen eines Kampfes*).
- 1905 Ξεκινούν οι τακτικές συναντήσεις με τους φίλους Oskar Baum, Felix Weltsch και Max Brod.
- 1906 Διδακτορικό νομικής. Άσκηση ως δικηγόρος στα αστικά και ποινικά δικαστήρια της πόλης. Αρχίζει να δουλεύει την πρώτη μορφή του διηγήματος *Προετοιμασίες ενός γάμου στο χωριό* (*Hochzeitsvorbereitungen auf dem Lande*).

- 1907 Προσλαμβάνεται ως βοηθός στην ασφαλιστική εταιρία «Assigurationi Generali» της Πράγας.
- 1908 Πρώτη δημοσίευση: οκτώ μικρά πεζά που θα περιληφθούν αργότερα στη συλλογή *Στοχασμός* (*Betrachtung*) δημοσιεύονται στο διμηνιαίο περιοδικό *Hyperion* που εκδίδει ο Franz Blei. Εργάζεται στο «Ασφαλιστικό Ίδρυμα Εργατικών Ατυχημάτων του Βασιλείου της Βοημίας» («Arbeiter-Unfall-Versicherungs-Anstalt für das Königreich Böhmen in Prag»).
- 1909 Ξεκινά τα *Ημερολόγια* (*Tagebücher*).
- 1910 Δημοσιεύεται μια συλλογή μικρών πεζών με τον γενικό τίτλο *Στοχασμός* (*Betrachtung*) στην ημερήσια εφημερίδα της Πράγας *Bohemia*. Ταξίδι στο Παρίσι.
- 1911 Ταξίδι στην Ελβετία, τη βόρεια Ιταλία και το Παρίσι. Παραμονή σε σανατόριο. Φιλία με τον jiddisch ηθοποιό Jizschak Löwy. Ενασχόληση με την εβραϊκή παράδοση.
- 1912 Πρώτη μορφή του μυθιστορήματος *Ο αγνοούμενος* (*Der Verschollene*), που δημοσιεύεται το 1927 από τον Max Brod με τον τίτλο *Αμερική* (*Amerika*). Αλληλογραφία με τη Felice Bauer. Τον Σεπτέμβριο γράφει το διήγημα *Η καταδίκη* (*Das Urteil*), τον Νοέμβριο και Δεκέμβριο το διήγημα *Η μεταμόρφωση* (*Die Verwandlung*). Δημοσιεύεται το πρώτο βιβλίο του Franz Kafka

- με τον τίτλο *Στοχασμός* (*Betrachtung*).
- 1913 Δημοσιεύεται ως αυτοτελές διήγημα το πρώτο κεφάλαιο του μυθιστορήματος *Ο αγνοούμενος* με τον τίτλο *Ο θερμαστής*. Ένα απόσπασμα. (*Der Heizer. Ein Fragment*).
- 1914 Αρραβώνας του Franz Kafka με τη Felice Bauer. Διάλυση του αρραβώνα ένα μήνα αργότερα. Αρχίζει τη συγγραφή του μυθιστορήματος *Η δίκη* (*Der Process*). Γράφει το διήγημα *Στην αποικία των τιμωρημένων* (*In der Strafkolonie*).
- 1915 Φεύγει από το οικογενειακό διαμέρισμα. Μένει μόνος του στην Langengasse. Παραμονή σε σανατόριο. Δημοσιεύεται το διήγημα *Η μεταμόρφωση* (*Die Verwandlung*).
- 1916 Δημοσιεύεται το διήγημα *Η καταδίκη* (*Das Urteil*). Γράφει σύντομα κείμενα τα οποία θα περιληφθούν αργότερα στη συλλογή *Ένας αγροτικός γιατρός* (*Ein Landarzt*).
- 1917 Αρραβωνιάζεται για δεύτερη φορά με τη Felice Bauer. Διάγνωση φυματίωσης. Διάλυση του δεύτερου αρραβώνα. Διαμονή στο αγρόκτημα της αδελφής του Ottla. Εβραϊκές σπουδές.
- 1918 Αρχίζει πάλι να δουλεύει στην Πράγα.
- 1919 Αρραβώνας με τη Julie Wohryzek. Δημοσιεύεται το διήγημα *Στην αποικία των τιμωρημένων* (*In der Strafkolonie*). Γράφει το *Γράμμα*

στον πατέρα (*Brief an den Vater*).

- 1920 Αλληλογραφία με τη Milena Jesenská. Γράφει πολλούς από τους αφορισμούς. Παραμονή στη Βιέννη. Δημοσιεύεται η συλλογή *Αγροτικός γιατρός. Μικρά διηγήματα*. (*Ein Landarzt. Kleine Erzählungen*). Διάλυση του αρραβώνα με τη Julie Wohryzek. Παραμονή σε σανατόριο.
- 1921 Μακρά παραμονή σε σανατόριο. Φιλία με τον Robert Klopstock. Το φθινόπωρο επιστροφή στην Πράγα. Παραδίδει στη Milena όλα τα ημερολόγια.
- 1922 Αρχίζει τη συγγραφή του μυθιστορήματος *Ο πύργος* (*Das Schloss*). Γράφει μεταξύ άλλων το διήγημα *Ένας καλλιτέχνης της πείνας* (*Ein Hungerkünstler*). Συνταξιοδότηση.
- 1923 Μετακομίζει στο Βερολίνο όπου συζεί με την Dora Diamant. Συνεχίζει τις εβραϊκές σπουδές. Γράφει τα διηγήματα *Μια μικρόσωμη γυναίκα* (*Eine kleine Frau*) και *Το κτίσμα* (*Der Bau*).
- 1924 Επιδείνωση της υγείας του. Επιστροφή στην Πράγα. Γράφει το διήγημα *Ιωσηφίνα η τραγουδίστρια ή ο λαός των ποντικών* (*Josefine die Sängerin oder das Volk der Mäuse*). Από τον Απρίλιο, παραμονή σε σανατόριο με την Dora Diamant και τον Robert Klopstock. Ο Franz Kafka πεθαίνει στις 3 Ιουνίου και κηδεύεται στο

εβραϊκό νεκροταφείο της Πράγας. Το καλοκαίρι εκδίδεται η συλλογή *Ένας καλλιτέχνης της πείνας* (*Ein Hungerkünstler*).

Το παραπάνω χρονολόγιο βασίζεται στην παρουσίαση της ζωής και του έργου του Κάφκα από τον Klaus Wagenbach: Klaus Wagenbach, *Franz Kafka: Bilder aus seinem Leben*, Βερολίνο 1994.

Αλ. Ρ.

Διηγήματα και μικρά πεζά

Επιθυμία να είσαι Ινδιάνος

Να ήσουν Ινδιάνος, πανέτοιμος, καβάλα στο άλογο που καλπάζει, λοξά στον άνεμο, να πάλλεσαι πάνω από το παλλόμενο έδαφος, ώσπου να αφήσεις τα γκέμια, γιατί δεν θα υπήρχαν γκέμια, να πετάξεις τα χάμουρα, γιατί δεν θα υπήρχαν χάμουρα και μόλις που θα έβλεπες το έδαφος μπροστά σου, θερισμένο λιβάδι, ήδη δίχως λαϊμό και κεφαλή αλόγου.

Η απόρριψη

Όταν συναντώ κάποια όμορφη κοπέλα και την παρακαλώ: «Κάνε μου τη χάρη, έλα μαζί μου» και εκείνη με προσπερνά βουβή, τότε εννοεί:

«Δεν είσαι κόμης με ιπτάμενο όνομα, ούτε φαρδύς Αμερικάνος με ινδιάνικη κορμολοσασιά, με λοξά μάτια, με δέρμα φημένο από τον άνεμο των λιβαδιών και το νερό των χειμάρρων, δεν έχεις κάνει ταξίδια στις μεγάλες λίμνες ούτε τις έχεις διασχίσει, αυτές, που δεν ξέρω καν που βρίσκονται. Λοιπόν, γιατί παρακαλώ να έρθω μαζί σου εγώ, μια όμορφη κοπέλα;»

«Ξεχνάς ότι δεν σε ταξιδεύει κάποια λιμουζίνα, που διασχίζει λικνιζόμενη τα σοκάκια. Ούτε βλέπω τους άνδρες, τυλιγμένους στα κομφά τους ρούχα να σε συνοδεύουν, να περπατάνε σε ημικύκλιο πίσω σου μουρμουρίζοντας ευλογίες. Το στήθος σου είναι καλοβαλμένο στο μπουστάκι σου, τα μπούτια όμως και οι γοφοί σου αποζημιώνουν για την κάθε εγκράτεια. Φοράς ένα φόρεμα από ταφτά με πλισέ φούστα, όπως το παίνευαν όλοι, κι ας ήταν την περασμένη άνοιξη, και παρ' όλα αυτά —ενώ φοράς αυτόν το θανάσιμο κίνδυνο— χαμογελάς κάπου κάπου».

«Ναι, έχουμε και οι δύο δίκιο, και για να μη συνειδητοποιήσουμε αμετάκλητα το γεγονός αυτό, είναι καλύτερα, δεν συμφωνείς κι εσύ, να τραβήξει ο καθένας μόνος του στο σπίτι».

Τα δέντρα

Γιατί είμαστε σαν κορμοί δέντρων στο χιόνι. Δίνουν την εντύπωση πως απλώς επικάθονται, και πως θα μπορούσες να τους κάνεις να κυλήσουν πέρα με την παραμικρή ώθηση. Όχι, δεν μπορείς, γιατί είναι γερά ριζωμένοι στο έδαφος. Όμως κοίτα, ακόμα κι αυτό δεν είναι παρά μια εντύπωση.

Ρούχα

Συχνά, όταν βλέπω ρούχα με πολλαπλές πτυχές, δαντέλες και στολίδια να απλώνονται όμορφα πάνω σε όμορφα σώματα, σκέφτομαι ότι δεν θα μείνουν για πολύ έτσι καλοδιατηρημένα, ότι θα αποκτήσουν ζάρες που δεν θα ισιώνονται, σκόνη, καθισμένη στα ξόμπλια, που δεν θα φεύγει, και πως κανένας δεν θα θέλει να δείχνει περίλυπος και γελοίος, φορώντας καθημερινά την ίδια πολύτιμη φορεσιά το πρωί και βγάζοντάς την το βράδυ.

Όμως βλέπω κοπέλες, που είναι μάλλον όμορφες και επιδεικνύουν πλήθος γοητευτικούς μύες και κοκαλάκια και τσιτωμένη επιδερμίδα και χαίτη από λεπτά μαλλιά, και οι οποίες εμφανίζονται καθημερινά ντυμένες με αυτή τη μοναδική φυσική φορεσιά, ακουμπούν πάντοτε το ίδιο αυτό πρόσωπο στις ίδιες παλάμες και επιτρέπουν στον καθρέφτη τους να τους επιστρέφει την ίδια εικόνα.

Μόνο κάποτε το βράδυ, όταν γυρίζουν αργά από κάποια γιορτή τούς φαντάζει η φορεσιά αυτή στον καθρέφτη φθαρμένη, πρησμένη, σκονισμένη, γνωστή σε όλους, και τους φαίνεται πως δεν μπορεί να φορεθεί άλλο.

Προς σκέψη για κυρίους ιππείς

Τίποτα, αν το σκεφτεί κανείς, δεν μπορεί να αποτελέσει κίνητρο ώστε να θελήσει κανείς να τερματίσει πρώτος στις ιπποδρομίες.

Η δόξα που συνοδεύει την αναγνώρισή σου ως καλύτερο ιππέα της χώρας, σε γεμίζει τόσο έντονη χαρά καθώς ξεκινά η μπάντα, που το επόμενο πρωί δεν μπορεί παρά να σου φέρει απογοήτευση.

Ο φθόνος των αντιπάλων, ανθρώπων ύπουλων με μεγάλη επιρροή, πρέπει να σε πονάει τώρα καθώς ιππεύεις μέσα από το στενό πέρασμα, μετά από το άνοιγμα που σύντομα απλωνόταν άδειο μπροστά σου, με εξαίρεση κάποιους ιππείς, που είχες προσπεράσει και που καλπάζουν τώρα, μικρές φιγούρες στον ορίζοντα.

Πολλοί από τους φίλους σου βιάζονται να εξαργυρώσουν τα κέρδη τους και μονάχα πάνω από τον ώμο τους ζητωκραυγάζουν από τα απομακρυσμένα γκισέ προς το μέρος σου. Οι καλύτεροι φίλοι όμως δεν στοιχημάτισαν στο δικό σου άλογο από φόβο μη θυμώσουν μαζί σου σε περίπτωση που δεν νικήσεις, τώρα όμως, που το δικό σου άλογο ήρθε πρώτο και εκείνοι δεν κέρδισαν τίποτα, σου γυρίζουν την πλάτη όταν περνάς και προτιμούν να κοιτάζουν τις εξέδρες.

Οι αντίπαλοι πίσω σου, καθισμένοι γερά στη σέλα τους, προσπαθούν να κοιτάξουν καταπρόσωπο τη δυστυχία που τους βρήκε και την αδικία που πρέπει κατά κάποιον τρόπο να υποστούν. Παίρνουν μιαν όψη ξεκούραστη, λες και πρόκειται ν' αρχίσει τώρα ο αγώνας, και μάλιστα ένας αγώνας σοβαρός, σε σχέση με αυτά τα δήθεν παιδιαρίσματα.

Σε πολλές κυρίες φαντάζει ο νικητής γελοίος γιατί κορδώνεται χωρίς όμως να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις ατέλειωτες χειραφίες, τα γενεφίματα, τις υποκλίσεις και τους χαιρετισμούς του πλήθους, ενώ οι ηττημένοι κρατούν το στόμα τους κλειστό και δίνουν ελαφρά χτυπηματάκια στους λαιμούς των αλόγων τους που συνήθως χλιμιντρίζουν.

Επιτέλους, ο σκοτεινιασμένος ουρανός αρχίζει να βρέχει.

και με απλωμένο χέρι δείχνει στους δύο εκπαιδευόμενους το δρόμο για τα έδρανά τους. Υπακούουν αμέσως, αλλά όχι όπως θα περίμενε κανείς ντροπιασμένοι, με σχυμμένο το κεφάλι, αλλά αντιθέτως, στριμώχνονται να περάσουν μπροστά από τον Μπλούμφελντ και τον κοιτάζουν επίμονα στα μάτια, σαν να ήθελαν με τον τρόπο αυτό να τον αποτρέψουν από το να τους δείρει. Κι όμως η πείρα τους θα έπρεπε να τους έχει μάθει ότι ο Μπλούμφελντ καταστατικά δεν δέρνει ποτέ. Αλλά φοβούνται υπερβολικά και ζητούν πάντοτε και χωρίς την παραμικρή διακριτικότητα να υπερασπιστούν τα πραγματικά ή φαινομενικά δικαιώματά τους.

Ένα όνειρο

Ο Γιόζεφ Κ. ονειρεύτηκε:

Ήταν μία ωραία ημέρα και ο Κ. ήθελε να πάει περίπατο. Δεν είχε κάνει ούτε δύο βήματα όταν βρέθηκε κιόλας στο νεκροταφείο. Ύπήρχαν πολλά τεχνητά, άβολα στα φιδογυρίσματά τους μονοπάτια, αλλά εκείνος γλιστρούσε καταμήκος ενός τέτοιου μονοπατιού σαν να τον παρέσερνε χείμαρρος, αιωρούμενος, μένοντας ατάραχος. Ήδη από μακριά πρόσεξε έναν πρόσφατα καλυμμένο τάφο, στον οποίο ήθελε να σταθεί. Ο τάφος αυτός ασκούσε ένα είδος γοητείας απάνω του και βιαζόταν πολύ να τον φτάσει. Κάποιες φορές ούτε που έβλεπε τον τάφο, τον σκέπαζαν σημαίες που τα πανιά τους ανέμιζαν και χτυπούσαν ορμητικά το ένα με το άλλο· οι σημαιοφόροι δεν φαίνονταν αλλά προφανώς κυριαρχούσε εκεί κάτω εορταστική ατμόσφαιρα.

Ενώ είχε το βλέμμα στραμμένο ακόμα πέρα μακριά, άξαφνα είδε τον ίδιο εκείνο τάφο στο μονοπάτι μπροστά του, σχεδόν πίσω του ήδη. Βιάστηκε να πηδήξει στο γρασίδι. Καθώς το μονοπάτι συνέχισε κάτω από τα πόδια του την ξέφρενή του πορεία, παραπάτησε και έπεσε γονατιστός

ακριβώς μπροστά στον τάφο. Δύο άνδρες στεκόταν πίσω από τον τάφο κρατώντας όρθια ανάμεσά τους μια ταφόπετρα με το που φάνηκε ο Κ. την κάρφωσαν κάθετα στο χώμα κι εκείνη στάθηκε σαν να την είχαν χτίσει εκεί. Αμέσως εμφανίστηκε μέσα από κάτι θάμνους ένας τρίτος άνδρας, στο πρόσωπο του οποίου ο Κ. αναγνώρισε έναν καλλιτέχνη. Φορούσε μονάχα παντελόνι και ένα στραβοκουμπωμένο πουκάμισο στο κεφάλι έναν βελούδινο μπερέ στο χέρι του κρατούσε ένα συνηθισμένο μολύβι, με το οποίο, ήδη καθώς πλησίαζε, έκανε σχέδια στον αέρα.

Ακούμπησε λοιπόν το μολύβι αυτό στην κορυφή της πέτρας· η πέτρα ήταν πολύ ψηλή, δεν χρειαζόταν να σκύφει, έπρεπε όμως να γείρει μπροστά, καθώς ο όγκος του τάφου, στον οποίο δεν ήθελε να πατήσει, τον χώριζε από την πέτρα. Είχε σηκωθεί λοιπόν στις μύτες και στηριζόταν με το δεξί του χέρι στην επιφάνεια της πέτρας. Χάρη σε μια ιδιαίτερη επιδεξιότητα κατόρθωνε να χαράζει με το κοινό μολύβι χρυσά γράμματα· έγραφε: «ενθάδε κείται». Κάθε γράμμα εμφανιζόταν καθαρό και όμορφο, βαθιά χαραγμένο, σε αφεγάδιαστο χρυσό. Όταν είχε γράψει τις δύο λέξεις, κοίταξε πίσω προς τον Κ.· ο Κ. που τον έκαιγε η συνέχεια της επιγραφής δεν έδωσε σημασία στον άνδρα, μονάχα εξα-

κολουθούσε να κοιτά την πέτρα. Πράγματι, ο άνδρας θέλησε να συνεχίσει την επιγραφή όμως δεν μπορούσε, υπήρχε κάποιο εμπόδιο, κατέβασε το μολύβι και στράφηκε πάλι προς τον Κ. Αυτή τη φορά κοίταξε και ο Κ. τον καλλιτέχνη και πρόσεξε πως βρισκόταν σε μεγάλη αμηχανία, αλλά πως δεν μπορούσε να φανερώσει την αιτία. Όλη του η ζωντάνια είχε εξαнемιστεί. Αυτό γέμισε αμηχανία και τον Κ.· αντάλλαξαν αβοήθητα βλέμματα· υπήρχε κάποια άσχημη παρεξήγηση, την οποία δεν μπορούσε κανείς τους να ξεκαθαρίσει. Σαν να μην έφταναν αυτά άρχισε να χτυπά και μια μικρή καμπάνα στο παρεκκλήσι του νεκροταφείου, αλλά ο καλλιτέχνης έκανε ένα έντονο νόημα με το χέρι του και ο ήχος σταμάτησε. Μετά από λίγο άρχισε πάλι τη φορά αυτή πολύ σιγανά και, χωρίς να μεσολαβήσει κανείς, έπαυσε σχεδόν αμέσως· ήταν λες και η καμπάνα ήθελε απλώς να δοκιμάσει τον ήχο της. Ο Κ. ήταν απαρηγόρητος λόγω της δύσκολης θέσης στην οποία βρισκόταν ο καλλιτέχνης, ξέσπασε σε κλάματα και συνέχισε να κλαίει με λυγμούς για πολλή ώρα με το πρόσωπο κρυμμένο στα χέρια του. Ο καλλιτέχνης περίμενε μέχρι να ηρεμήσει ο Κ. και αποφάσισε τέλος, καθώς δεν έβλεπε άλλη διέξοδο, να συνεχίσει την επιγραφή. Η πρώτη, μικρή γραμμή που χάραξε αποτέλεσε α-

νακούφιση για τον Κ. ήταν ωστόσο προφανές πως ο καλλιτέχνης την έφερε σε πέρας με πολλούς ενδοιασμούς· και η ίδια η γραφή δεν ήταν πια τόσο όμορφη, προπάντων φαινόταν να υστερεί σε χρυσό, χλομή και αβέβαιη απλωνόταν η γραμμή, υπερβολικά μεγάλο έγινε το γράμμα. Ήταν ένα Γ, είχε σχεδόν τελειώσει όταν ο καλλιτέχνης πάτησε θυμωμένα με το ένα πόδι καταμεσής στον τάφο, με τόση ορμή που πετάχτηκε το χώμα ολόγυρα. Επιτέλους τον κατάλαβε ο Κ.· να ζητήσει συγχώρεση δεν προλάβαινε πια· με όλα του τα δάχτυλα άρχισε να σκάβει το χώμα, που σχεδόν δεν πρόβαλε αντίσταση· όλα φαίνονταν προετοιμασμένα· υπήρχε μια λεπτή στρώση χώμα μονάχα για τους τύπους· αμέσως από κάτω ανοιγόταν με κατακόρυφα τοιχώματα ένας μεγάλος λάκκος, στον οποίο βυθίστηκε ο Κ., αφού τον γύρισε ένα απαλό ρεύμα ανάσκελα. Τη στιγμή που εκείνον, με το κεφάλι ακόμα ανασηκωμένο, τον υποδεχόταν κάτω το αδιαπέραστο σκοτάδι, επάνω ξεδιπλωνόταν με μεγάλα καλλιγραφικά γράμματα το όνομά του πάνω στην πέτρα.

Ενθουσιασμένος από αυτό το θέαμα, ξύπνησε.

Η γέφυρα

Ήμουν άκαμπτη και ψυχρή, ήμουν μια γέφυρα, απλωνόμουν πάνω από έναν γκρεμό, από χειμνηγμένες οι μύτες των ποδιών από δω τα χέρια, είχα γαντζωθεί με τα δόντια από το χώμα που θρυμματιζόταν. Οι άκρες από το πανωφόρι μου ανέμιζαν δεξιά κι αριστερά. Στο βάθος θορυβούσε το παγωμένο ποτάμι με τις πέστροφες. Κανένας διαβάτης δεν έφτανε στα απρόσιτα αυτά υψόμετρα, η γέφυρα δεν ήταν ακόμα καταχωρημένη στους χάρτες. Έτσι απλωμένη περίμενα – έπρεπε να περιμένω: μια γέφυρα, έτσι και κτιστεί, δεν μπορεί να πάψει να είναι γέφυρα, εκτός κι αν γκρεμιστεί. Μια φορά, προς το βράδυ, ήταν το πρώτο ήταν το χιλιοστό, δεν ξέρω, ένα κουβάρι οι σκέψεις μου, κλωθογύριζαν διαρκώς – προς το βράδυ το καλοκαίρι, πιο σκοτεινό το βουητό του νερού, άκουσα το βήμα ενός άνδρα. Έλα σε μένα, έλα σε μένα. Τεντώσου γέφυρα, ετοιμάσου, σανίδι χωρίς κιγκλίδωμα, βάστηξε αυτόν που σε εμπιστεύτηκε, εξομοίωσε ανεπαίσθητα την αστάθεια του βήματός του, αλλά αν ταλαντεύεται εκσφενδονισέ τον στην αντίπερα μεριά. Ήρθε, με τη μεταλλική μύτη του ραβδιού του με δοκίμασε, έ-

πειτα ανασήκωσε τις άκρες του παλτού μου και τις έστρωσε πάνω μου, πέρασε τη μύτη μέσα από το θάμνο των μαλλιών μου και την άφησε για πολλή ώρα εκεί, πιθανότατα ατενίζοντας πέρα μακριά. Τότε όμως –τον φανταζόμουν ήδη μακριά, πέρα από βουνά και λαγκάδια– πήδησε με τα δυο του πόδια καταμεσής στο κορμί μου. Ρίγησα από τον άγριο πόνο, ολότελα αμάθητη. Ποιος ήταν; Ένα παιδί; Ένας αθλητής; Ένας ριφοκίνδυνος; Ένας αυτόχειρας; Ένας αποπλανητής; Ένας εξολοθρευτής; Και στράφηκα να τον αντικρίσω. Γέφυρα που στρέφεται! Δεν είχα ακόμα στραφεί και γκρεμιζόμουν ήδη, γκρεμιζόμουν, και ήδη είχα ξεσκιστεί και σουβλιστεί στα μυτερά βότσαλα που τόσο ειρηνικά με κοιτούσαν πάντοτε μέσα από τα νερά που άφριζαν.

Ο καβαλάρης του κουβά

Ξοδεμένο όλο το κάρβουνο· άδειος ο κουβάς· άχρηστο το φτυάρι· ψυχρή η ανάσα της σόμπας· το δωμάτιο αχνίζει από την πάχνη· μπρος στο παράθυρο τα δέντρα ακίνητα από τον πάγο· ο ουρανός μια ασημένια ασπίδα να αποκρούσει αυτόν που ζητάει βοήθεια. Χρειάζομαι κάρβουνο· δεν κάνει να πεθάνω από το κρύο· πίσω μου η αδυσώπητη σόμπα, μπροστά μου ο εξίσου αδυσώπητος ουρανός· κατά συνέπεια πρέπει να ιππεύσω ανάμεσά τους και να ζητήσω βοήθεια από τον καρβουνιάρη. Ήδη όμως έχει αναπτύξει ανοσία μπροστά στις συνηθισμένες μου εκκλήσεις πρέπει να του αποδείξω με κάθε ακρίβεια ότι δεν μου έχει απομείνει ούτε ο παραμικρός κόκκος κάρβουνου και πως για μένα αντιπροσωπεύει ούτε λίγο ούτε πολύ τον ήλιο στο στερέωμα. Πρέπει να έρθω σαν το ζητιάνο που σέρνεται με το ρόγχο στα χείλια ως το κατώφλι των κυρίων, έτοιμος να ξεφυχήσει, και που γι' αυτό αποφασίζει η μαγείρισσα να του δώσει το κατακάθι του τελευταίου καφέ· κάπως έτσι πρέπει και ο έμπορος, έξαλλος, αλλά υπακούοντας στην εντολή «ου φονεύσεις!», να μου ρίξει μια φτυαριά κάρβουνο στον κουβά μου.

Ήδη η άφιξή μου θα είναι καθοριστική για το λόγο αυτό καρβαλιεύω τον κουβά μου. Ως καρβαλάρης του κουβά, με το χέρι μπροστά στο χερούλι, τα πιο απλοϊκά χαλινάρια, κατεβαίνω με δυσκολία τα γυρίσματα της σκάλας· κάτω όμως υψώνεται ο κουβάς μου, εξαίρετος, εξαίρετος· καμήλες ξαπλωμένες καταγής δεν έχουν περισσότερη χάρη σαν ορθώνονται κάτω από το ραβδί του βοσκού. Με ήρεμο καλπασμό ακολουθούμε το παγωμένο σοκάκι· συχνά βρίσκομαι στο ύψος του πρώτου ορόφου· ποτέ δεν βυθίζομαι ως τις εξώπορτες. Και ασυνήθιστα ψηλά αιωρούμαι μπρος στο υπόγειο του εμπόρου, που μαζεμένος στο βάθος κάθεται στο τραπέζι του και γράφει· για να βγαίνει η υπερβολική ζέστη έχει αφήσει την πόρτα ανοιχτή.

«Καρβουνιάρη!» φωνάζω με μια φωνή υπόκωφη απ' το κρύο, τυλιγμένος στο σύννεφο της ανάσας μου, «σε παρακαλώ, καρβουνιάρη, δώσε μου λίγο κάρβουνο. Ο κουβάς μου είναι ήδη τόσο άδειος που μπορώ να τον καρβαλιεύσω. Κάνε μου τη χάρη. Όταν μπορώ, θα σε ξεπληρώσω».

Ο έμπορος έφερε την παλάμη στο αφτί. «Ακούω καλά;» ρώτησε πάνω απ' τον ώμο του τη γυναίκα του, που πλέκει καθισμένη στον πάγκο της σόμπας, «ακούω καλά; Ένας πελάτης».

«Δεν ακούω τίποτα» λέει η γυναίκα, ανασαίνοντας ήρεμα πάνω απ' τις βελόνες της, με την πλάτη να ζεσταίνεται στη σόμπα.

«Μα ναι» φωνάζω, «εγώ είμαι· παλιός πελάτης· πιστός· μονάχα, τη στιγμή αυτή, χωρίς χρήματα».

«Γυναίκα» λέει ο έμπορος, «κάποιος είναι· δεν μπορεί να πέφτω τόσο έξω· κάποιος παλιός, πολύ παλιός πελάτης πρέπει να είναι, για να μου πιάνει έτσι την ψυχή με τα λόγια του».

«Μα τι έχεις, άνδρα μου;» λέει η γυναίκα και σφίγγει, κάνοντας μια μικρή παύση, το πλεκτό στον κόρφο της, «δεν είναι κανείς· ο δρόμος είναι άδειος· όλη μας η πελατεία είναι ταχτοποιημένη· θα μπορούσαμε να κλείσουμε το μαγαζί για μέρες και να ξεκουραστούμε».

«Μα αφού κάθομαι εδώ, στον κουβά» φωνάζω και τα δάκρυα του ανελήπτου φύχους μου θολώνουν το βλέμμα, «σας παρακαλώ, κοιτάξτε απάνω· θα με δείτε αμέσως· μόνο μια φτυαριά ζητώ· κι αν μου δώσετε δύο, θα με κάνετε πανευτυχή. Αφού όλη η υπόλοιπη πελατεία είναι ταχτοποιημένη. Αχ και να το άκουγα κιόλας να πέφτει στον κουβά!».

«Έρχομαι» λέει ο έμπορος και με τα κοντά του πόδια κάνει να ανέβει τη σκάλα του υπογεί-

ου, αλλά τον πρόφτασε η γυναίκα του, του πιάνει το μπράτσο και λέει: «Εσύ μείνε. Αφού επιμένεις, θα ανέβω εγώ. Θυμήσου τον βαρύ σου βήχα απόψε τη νύχτα. Αλλά για τη δουλειά, κι ας είναι μονάχα της φαντασίας σου, ξεχνάς γυναίκα και παιδί και θυσιάζεις τα πνευμόνια σου. Εγώ θα πάω». «Πες όμως όλα τ' είδη που έχουμε στην αποθήκη· θα σου φωνάξω εγώ τις τιμές». «Εντάξει» λέει η γυναίκα και βγαίνει στο δρόμο. Φυσικά με βλέπει αμέσως.

«Κυρία καρβουνιάρισσα» φωνάζω, «τα σέβη μου· μονάχα μια φτυαριά κάρβουνο· να, εδώ στον κουβά· εγώ θα το πάω σπίτι· μια φτυαριά από το κατώτερο είδος. Θα πληρώσω φυσικά την κανονική τιμή, μονάχα όχι αμέσως, όχι αμέσως». Πώς αντηχούν οι δύο λέξεις «όχι αμέσως» και πόσο αλλόκοτα μπερδεύονται με τον ήχο από τις εσπερινές καμπάνες που ακούγονται από το κοντινό καμπαριό.

«Λοιπόν, τι θέλεις;» φωνάζει ο έμπορος. «Τίποτα» απαντά η γυναίκα, «αφού δεν είναι κανείς· δεν βλέπω κανέναν, δεν ακούω κανέναν· μονάχα που χτυπά έξι η ώρα και κλείνουμε. Απίστευτο το κρύο· αύριο θα έχουμε μάλλον πολλή δουλειά τελικά».

Δεν βλέπει κανέναν και δεν ακούει κανέναν·

αλλά παρ' όλα αυτά λύνει την ποδιά της και προσπαθεί να με διώξει χτυπώντας με με αυτή. Δυστυχώς τα καταφέρνει. Όλα τα πλεονεκτήματα ενός καλού αλόγου τα έχει ο κουβάς μου· μονάχα δεν ανθίσταται· είναι πολύ ελαφρύς· μια γυναικεία ποδιά τον ρίχνει καταγής.

«Κακιά είσαι!» φωνάζω στο κατόπι της, καθώς εκείνη, έχοντας στραφεί προς το μαγαζί χτυπά με το χέρι στον αέρα, περιφρονητικά μα και ικανοποιημένα, «κακιά είσαι! Μια φτυαριά κάρβουνα ζήτησα και δεν μου τα έδωσες». Και με τα λόγια αυτά πετάω ψηλά, προς τις περιοχές με τα παγόβουνα, και χάνομαι για πάντα.

Ο νέος δικηγόρος

Έχουμε έναν νέο δικηγόρο, τον δόκτορα Βουκεφάλα. Η εξωτερική του όψη ελάχιστα θυμίζει την εποχή που ήταν ακόμα το πολεμικό άτι του Αλέξανδρου του Μακεδόνα. Όποιος όμως είναι κατατοπισμένος, προσέχει διάφορα. Ωστόσο είδα τις προάλλες έναν εντελώς απλοϊκό δικαστικό κλητήρα να θαυμάζει με το βλέμμα του θαμώνων των ιπποδρομιών το δικηγόρο, καθώς ανέβαινε σκαλί σκαλί, σηκώνοντας ψηλά τους μηρούς, με τα βήματά του να αντηχούν στο μάρμαρο.

Γενικά, το γραφείο εγκρίνει την πρόσληψη του Βουκεφάλα. Με αξιοπρόσεκτη κατανόηση έκριναν πως στη σημερινή τάξη πραγμάτων ο Βουκεφάλας βρίσκεται σε δύσκολη θέση και ως εκ τούτου, καθώς και λόγω της παγκόσμιας ιστορικής του σημασίας, αξίζει τουλάχιστον κάποιας υποστήριξης. Σήμερα – κανείς δεν μπορεί να το αρνηθεί – Μέγας Αλέξανδρος δεν υπάρχει. Ναι μεν ξέρουν κάποιοι να φονεύουν και η δεξιοτεχνία να καρφώνεις με το δόρυ το φίλο πάνω από το τραπέζι της δεξίωσης δεν σπανίζει και σε πολλούς πέφτει η Μακεδονία στενή, έτσι ώστε να καταρριούνται τον Φίλιππο, τον πατέρα – μα κανείς, κα-

νείς δεν μπορεί να μας οδηγήσει στις Ινδίες. Ήδη τότε οι πύλες των Ινδιών ήταν απρόσιτες, αλλά το βασιλικό ξίφος έδειχνε προς τη μεριά τους. Σήμερα οι πύλες είναι αλλού, έχουν μεταφερθεί μακρύτερα και ψηλότερα· κανένας δεν δείχνει την κατεύθυνση· πολλοί βαστούν σπαθιά, όμως μονάχα για να τα κουνάνε στον αέρα και το βλέμμα που προσπαθεί να τα παρακολουθήσει, τα χάνει.

Ίσως να είναι γι' αυτούς τους λόγους το καλύτερο να εντρυφήσει κανείς, όπως το κάνει ο Βουκεφάλας, στη νομοθεσία. Ελεύθερος, με τα καπούλια απαλλαγμένα από το βάρος του ιππέα, στο ήρεμο φως της λάμπας, μακριά από τις ιαχές της αλεξανδρινής μάχης, διαβάσει και φυλλομετρά τις σελίδες των παλιών μας βιβλίων.

ση, χωρίς να δώσει ιδιαίτερη σημασία, σε μια στιγμή. Στο σπίτι μαθαίνει πως ο Β. είχε έρθει ήδη νωρίς το πρωί, είχε συναντήσει τον Α. στην εξώπορτα καθώς έφευγε, του θύμισε τη συμφωνία αλλά ο Α. τού αποκρίθηκε πως τη στιγμή εκείνη δεν ευκαιρούσε γιατί έπρεπε να φύγει βιαστικά. Ο Β., παρά την ανεξήγητη συμπεριφορά του Α., έμεινε εκεί για να τον περιμένει. Έχει, τον διαβεβαιώνουν, ήδη ρωτήσει πολλές φορές αν επέστρεφε ο Α., βρισκόταν ωστόσο ακόμα πάνω, στο δωμάτιο του Α. Ο Α., ευτυχής που μπορεί τελικά να συναντήσει τον Β. και να του εξηγήσει τι συνέβη, ανεβαίνει τρέχοντας τη σκάλα. Έχει σχεδόν φτάσει απάνω όταν σκοντάφτει, παθαίνει ρήξη των τενόντων και σχεδόν αναίσθητος από τον πόνο, ανίκανος ακόμα και να φωνάξει, μονάχα κλαίγοντας σιγανά στο σκοτάδι, ακούει και βλέπει τον Β., χωρίς να μπορεί να διακρίνει αν βρίσκεται σε μεγάλη απόσταση ή δίπλα του, να κατεβαίνει οργισμένος τη σκάλα και να εξαφανίζεται οριστικά.

Η αλήθεια σχετικά με τον Σάντσο Πάνσα

Ο Σάντσο Πάνσα, ο οποίος ποτέ δεν υπερηφανεύτηκε γι' αυτό, κατάφερε με το πέρασμα των χρόνων, έχοντας τα βράδια και τις νύχτες ένα πλήθος μυθιστορήματα με ιππότες και ληστές ανά χείρας, να αποτρέψει τόσο αποτελεσματικά το δαίμονά του, τον οποίο ονόμασε αργότερα Δον Κιχώτη, ώστε εκείνος να προβεί ακράτητος σε κάθε λογής τρελές πράξεις οι οποίες όμως, στερημένες του προκαθορισμένου τους στόχου, που ήταν ακριβώς ο Σάντσο Πάνσα, δεν έβλαψαν κανέναν. Ο Σάντσο Πάνσα, ελεύθερος άνθρωπος πια, παρακινημένος ίσως από κάποιο αίσθημα ευθύνης, ακολουθούσε αδιάφορος τον Δον Κιχώτη στις περιπλανήσεις του, αποκομίζοντας σε όλη του τη ζωή μεγάλα και πλούσια οφέλη.

Η σιωπή των Σειρήνων

Απόδειξη ότι και ανεπαρκή, έως και παιδαριώδη, μέτρα μπορούν να εξασφαλίσουν τη σωτηρία.

Για να προστατευθεί από τις Σειρήνες ο Οδυσσεάς βούλωσε τα αφτιά του με κερί και όρισε να τον αλυσοδέσουν στο κατάρτι. Σε παρόμοια μέτρα θα μπορούσαν ασφαλώς να είχαν καταφύγει οι ταξιδιώτες και στο παρελθόν (εκτός από εκείνους που τους είχαν γοητέψει οι Σειρήνες ήδη από μακριά), όμως ήταν γνωστό σε όλους ότι τέτοια τεχνάσματα σε καμία περίπτωση δεν ωφελούσαν. Το τραγούδι των Σειρήνων διαπερνούσε τα πάντα, ακόμα και το κερί, και ο πόθος των γητεμένων μπορούσε να σπάσει δεσμά ισχυρότερα από αλυσίδες και κατάρτια. Αυτό όμως δεν το αναλογίστηκε ο Οδυσσεάς, αν και το είχε ίσως ακουστά· εκείνος εμπιστεύτηκε απόλυτα τη χούφτα κερί και τις κάποιες αλυσίδες και γεμάτος ικανοποίηση για τα τεχνάσματά του αρμένισε καταπάνω στις Σειρήνες.

Οι Σειρήνες, ωστόσο, διαθέτουν ένα ακόμα πιο φοβερό όπλο από το τραγούδι τους: τη σιωπή τους. Μπορεί να μην έχει συμβεί έως τώρα, υ-

πάρχει ωστόσο η πιθανότητα κάποιος να γλιτώσει από το τραγούδι τους, από τη σιωπή τους όμως αποκλείεται. Τίποτα στον κόσμο δεν μπορεί να αντισταθεί στα συναισθήματα εκείνου ο οποίος πιστεύει ότι τις νίκησε με την αξία του· η υπερφία που απορρέει από την πεποίθηση αυτή είναι σαρωτική.

Και πράγματι, όταν έφτασε ο Οδυσσεάς, οι φοβερές αυτές τραγουδίστριες δεν τραγούδησαν, είτε επειδή πίστευαν ότι τέτοιος αντίπαλος μπορεί να αντιμετωπιστεί μονάχα με τη σιωπή, είτε επειδή η έκφραση της ευδαιμονίας στο πρόσωπο του Οδυσσεά, που δεν είχε στο νου του παρά κεριά και αλυσίδες, τις έκανε να λησμονήσουν κάθε τραγούδι.

Ο Οδυσσεάς ωστόσο δεν άκουσε, για να το πούμε έτσι, τη σιωπή τους, πίστεψε πως τραγούδούσαν και πως μονάχα εκείνος ήταν προστατευμένος από το άκουσμά τους, αρχικά είδε φευγάλεα τις συσπάσεις των λαιμών τους, τις βαθιές ανάσες, τα βουρκωμένα μάτια, το μισάνοιχτο στόμα, θεώρησε όμως πως ήταν μέρος του τραγουδιού τους που ανήκουστο απλωνόταν γύρω του. Σύντομα ωστόσο δεν μπόρεσε να συγκρατήσει τίποτε απ' όλα αυτά στο βλέμμα του που ατένιζε τον ορίζοντα, οι Σειρήνες κυριολεκτικά εξαנέμι-

στηκαν από μπροστά του και τη στιγμή ακριβώς της μεγαλύτερης εγγύτητας, εκείνος τις είχε κιόλας ξεχάσει.

Εκείνες όμως, ωραιότερες παρά ποτέ, τεντώνονταν και συστρέφονταν, άφηναν τη φρικτή τους κόμη ελεύθερη ν' ανεμίζει, άφηναν τα γαμφάτους νύχια να χαλαρώσουν πάνω στα βράχια, δεν ήθελαν πια να αποπλανήσουν, μόνο να συγκρατήσουν το αντιφέγγισμα από τα μεγάλα μάτια του Οδυσσέα όσο το δυνατόν πιο πολλή ώρα.

Αν είχαν συνείδηση οι Σειρήνες, θα είχαν συντριβεί τότε, όμως παρέμειναν, και μονάχα ο Οδυσσέας τούς ξέφυγε.

Υπάρχει και ένα επίμετρο στην ιστορία αυτή. Ο Οδυσσέας, έτσι λένε, ήταν τόσο πολυμήχανος, τέτοια αλεπού, που ούτε και η ίδια η μοίρα δεν μπορούσε να εισχωρήσει στα ενδόμυχά του, ίσως εκείνος, αν και αυτό δεν μπορεί πλέον να το συλλάβει ο νους του ανθρώπου, να κατάλαβε πως οι Σειρήνες σώπαιναν και ίσως οι παραπάνω προσποιήσεις να ήταν κάτι σαν ασπίδα, που την έτεινε απέναντί τους και απέναντι στους θεούς.

Επίσκεψη στους νεκρούς

Επισκέφτηκα τους νεκρούς. Ήταν μια μεγάλη, καθαρή κρύπτη, υπήρχαν ήδη κάποια φέρετρα, έμενε όμως ακόμα άφθονος χώρος, δύο φέρετρα ήταν ανοικτά, το εσωτερικό τους έμοιαζε με άφτιαχτο κρεβάτι από το οποίο κάποιος μόλις έχει σηκωθεί. Ένα γραφείο βρισκόταν λίγο παράμερα, έτσι δεν το πρόσεξα αμέσως, ένας μεγάλος σωμας άνδρας καθόταν πίσω του. Στο δεξί του χέρι κρατούσε ένα φτερό, φαινόταν σαν να σταμάτησε μόλις να γράφει, το αριστερό χέρι έπαιζε με την αλυσίδα ενός ρολογιού που κρεμόταν στο γιλέκο του ενώ το κεφάλι ήταν γερμένο βαθιά μπροστά. Μια υπηρέτρια σκούπιζε, ενώ δεν υπήρχε τίποτα να σκουπίσει.

Παρακινημένος από κάποια περιέργεια τράβηξα το κεφαλομάντιλο που της σκίαζε εντελώς το πρόσωπο. Έτσι την είδα. Ήταν μια εβραϊκούλα την οποία ήξερα από παλιά. Είχε αφράτο λευκό πρόσωπο και στενά σκουρόχρωμα μάτια. Όταν μου χαμογέλασε μέσα από τα κουρέλια που την έκαναν να μοιάζει με γριά, της είπα: «Θέατρο παίζετε εσείς εδώ;». «Ναι» απάντησε, «λιγάκι. Ξέρεις λοιπόν από αυτά!». Τότε όμως έ-